

Standardy finanční gramotnosti

Projekt Rozumíme penězům

1. Hospodaření domácnosti [1]

1.1. Domácnost

Cíle

prostřednictvím definování osobních životních potřeb dojít k poznání možností jak tyto potřeby uspokojit a získat určitou životní úroveň

přivést žáky ke specifikaci očekávané životní úrovně v rámci modelové domácnosti

Očekávané výstupy žáka

pojmenuje požadavky na šťastný a spokojený život (potřeby)

třídí pojmy (potřeby) podle zadaných kritérií

kriticky posuzuje vlivy, které ovlivňují jeho potřeby a způsob jejich naplňování

rozpozná nejčastější reklamní strategie

aplikuje získané zkušenosti z naplňování osobních potřeb, domýšlí souvislosti

vytvoří žebříček svých životních hodnot

porovnává své osobní hodnoty s hodnotami druhých

vysvětlí, podle čeho je posuzována životní úroveň

navrhne řešení finanční situace z pohledu fiktivní role v modelové domácnosti

diskutuje, argumentuje, prezentuje své návrhy

hodnotí, sebehodnotí, reflektuje

Učivo

domácnost a hospodaření – pojmy, historie, vývoj

potřeba – pojem, struktura, charakteristik

spotřeba - uspokojování potřeb, prostředky (statky, služby)

vlivy na výběr a uspokojování potřeb –věk, zájmy, tradice, reklama, vrstevníci...

životní úroveň – charakter, vlivy

struktura majetku, majetek movitý, nemovitý, hmotný, nehmotný

životní hodnoty, hierarchie hodnot

1.2. Rozpočet domácnosti

Cíle

přivést žáky k vytvoření a pochopení základní struktury rozpočtu domácnosti v souvislosti s hospodařením schodkovým, přebytkovým nebo vyrovnaným

přivést žáky k vytvoření návrhu fiktivního rozpočtu domácnosti

Očekávané výstupy žáka

vyjmenuje, vysvětlí zdroje příjmu do rozpočtu domácnosti

vyjmenuje, vysvětlí pravidelné výdaje domácnosti

vysvětlí pojem příjem, výdej

zjistí různé možnosti hospodaření domácnosti, vysvětlí jejich výhody a nevýhody

navrhne strukturu fiktivního rozpočtu domácnosti, založí model fiktivní domácnosti a jejího rozpočtu

uvede příklad majetku movitého a nemovitého

vysvětlí pojem peníze, jejich vývoj, formy, vlastnosti a funkci

kalkuluje náklady na osobní zájmy členů modelové domácnosti

popíše souvislosti mezi životními etapami, životními hodnotami a rozpočtem domácnosti

zapracuje do fiktivního rozpočtu náklady na osobní zájmy členů domácnosti a ostatní vlivy

zvažuje riziko finančního rozhodování

Učivo

příjmy – pravidelné (mzda, plat, odměna), nepravidelné, nečekané

výdaje – pravidelné výdaje (nájem, daně, poplatky...), neočekávané,

finanční rezerva na jiné situace

bilance - rozpočet vyrovnaný, schodkový, přebytkový, využití přebytků, krytí schodku

hodnota peněz

1.3. vliv státu

Cíle

zprostředkovat poznání aspektů, které zasahují do rozpočtu domácnosti
objasnit souvislosti mezi rozpočtem domácnosti a státu
zapracovat tyto souvislosti do návrhu fiktivního rozpočtu
Očekávané výstupy žáka

vysvětlí vliv státu na hospodaření domácnosti
vysvětlí pojem daně, vysvětlí různé typy daní
vysvětlí pojem dávky, uvede jejich příklad, vysvětlí zdroje státních dávek
vysvětlí souvislosti mezi hospodařením státu a domácnosti
vysvětlí pojmy zdravotní pojištění, sociální pojištění
zjistí pomocí tabulky (kalkulátoru) výši povinných odvodů ze mzdy
plánuje rozpočet se znalostí čistého příjmu (čistá mzda, vč. dávek)
vypočítá celkové životní minimum modelové domácnosti
Učivo

daně – přímé, nepřímé

státní dávky a příspěvky

zákonné pojištění – zdravotní, sociální

státní rozpočet – příjmy (daňové příjmy, pojistné, nedaňové příjmy-odvody rozpočtových organizací) a výdaje (neinvestiční, sociální dávky, investiční)

1.4. ekonomická jistota domácnosti

Cíle

poznat možnosti / nástroje ekonomického zajištění rozpočtu domácnosti
zpracovat do fiktivního rozpočtu domácnosti příklady konkrétních opatření
Očekávané výstupy žáka

vysvětlí, čím přispět k ekonomické jistotě domácnosti
rozdělí a porovnává různé formy vlastnictví bytu, uvede jejich příklad
orientuje se v možnostech životního pojištění
orientuje se v ekonomických souvislostech pojištění majetku
rozpozná základní rizikové faktory některých nabídek pojištění
vysvětlí pojem investice, objasní vzájemný vztah mezi výnosem a rizikem investice

Učivo

opatření ze strany domácnosti – vytváření finanční rezervy, pojištění, investice
pojištění životní, důchodové, úrazové, investiční, penzijní
investice – podnikání, zisk, posuzování rizika investic
opatření ze strany státu – garance, ČNB, finanční dohled státu, opatření proti padělání peněz,
vlastnické právo, živnostenské právo, reklamace, spotřebitelská práva, práva nájemníků

1.5. Osobní rozpočet dítěte

Cíle

uvědomit si a rozpoznávat aspekty ovlivňující rozhodování v rámci domácího rozpočtu a plánovat domácí rozpočet s přihlédnutím / respektováním těchto aspektů

vyčlenit z hospodaření domácnosti osobní hospodaření každého jejího člena, zaměřit pozornost na hospodaření dětí

přivést žáky k porovnání zkušeností získaných na modelovém hospodaření se svými reálnými zkušenostmi z osobního života

Očekávané výstupy žáka

dodržuje zásady hospodárnosti, rozhoduje se zodpovědně, zvažuje všechny aspekty, zvažuje souvislosti, porovnává možná řešení

popíše, objasní vlastní způsob zacházení s penězi, se svým nebo svěřeným majetkem, porovná s principy odpovědného hospodaření

rozpozná rizikové faktory hospodaření s penězi, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi

Učivo

zodpovědné rozhodování, tlak médií a okolí, diktát módy, plánování

osobní náklady, položky v rozpočtu, etická pravidla rozhodování

mobilní telefon, tarify, služby, orientace v nabídce výhodných nákupů a služeb

peněžní operace, platby, platební karta, finanční produkty pro děti

2. Odpovědné rozhodování [2]

2.1. Co je finanční rozhodování

Cíle

motivovat žáky k diskusím o různých kritériích rozhodování (kritéria ekonomická, etická, ekologická)
vést žáky k logické argumentaci svých názorů a tvrzení, k vnímání souvislosti jevů, k ochotě měnit své představy na základě nově zjištěných faktů

Očekávané výstupy žáka

vysvětlí pojem finanční odpovědnost v širších souvislostech
uvede praktické příklady zodpovědného finančního rozhodování
posoudí a zhodnotí konkrétní příklady finančních událostí
zdůvodní svou volbu povolání z pohledu finanční odpovědnosti
používá k řešení situace kritéria finanční odpovědnosti a etického rozhodování

Učivo

oblasti finanční rozhodování – volba povolání, bydliště (město, venkov), životní styl, půjčky, ...

motivace a etika v rozhodování – motivace vnitřní a vnější, zvažování dopadů na ostatní, na životní prostředí, na společnost, morálka, reflexe

klíčové kompetence potřebné k zodpovědnému rozhodování

výběr povolání jako první zásadní finanční rozhodnutí, vliv výběru povolání na budoucí finanční status a rozhodovací potenciál

vzdělání jako nositel společenského statusu, vzdělání jako možnosti širšího výběru povolání

specifika života ve městech/v malých obcích/na venkově, přednosti a úskalí, finanční náročnost

finanční „události“, které mě mohou potkat – výhra, dědictví, pojistné plnění, výplata dlouhodobého spoření či odchodného, dluhy (soukromým osobám, přátelům, bankám, úvěrovým aj. splátkovým společností, státním institucím), leasing,...

specifika vybraných finančních událostí

2.2. Informace a práce s nimi

Cíle

naučit žáky orientovat se v rámci řešení finančních situací v informačních zdrojích, jejich možnostech a kvalitách

naučit žáky kriticky pracovat se získanými informacemi

naučit žáky získané informace propojit a využívat je pro odpovědná finanční rozhodnutí

zprostředkovat informace o tom, kam se mohu obrátit o bezplatnou radu, pomoc, konzultaci

Očekávané výstupy žáka

rozeznává různé informační zdroje, orientuje se v nich, vybere vhodný zdroj

třídí vybrané informace dle zvolených kritérií (korektnost, pravdivost, úplnost)

analyzuje / vyhodnocuje konkrétní příklady finančního rozhodování / finanční situace, zaujímá k nim postoj, svá tvrzení dokáže vysvětlit a obhájit

reflektuje svůj nejčastější způsob rozhodování a dokáže jej racionálně posoudit a modifikovat

orientuje se v nabízené pomoci občanských sdružení, poraden, státních institucí

připraví se na rozhovor s pracovníkem finanční instituce, vyhodnotí a posoudí získané informace, zváží jejich použití pro své rozhodování

Učivo

informační zdroje a jejich důvěryhodnost, kritéria pro posouzení

pojmy a jejich význam - informace, údaje, fakta, názory, dezinformace, informace zkreslené záměrně a nezáměrně, informace nedostatečné, neúplné

jak získávat informace - netištěné (rozhovor s bankéřem, finančním poradcem), úplné a pravdivé informace, jak s nimi nakládat při svém rozhodování

2.3. Zadlužení osobní a zadlužení domácností

Cíle

zprostředkovat pochopení rozdílů mezi zadlužením osobním a zadlužením domácnosti

zprostředkovat pochopení rozdílů mezi zadlužováním a předlužováním

Očekávané výstupy žáka

zdůvodní své rozhodnutí pro úvěr

posoudí, koho se zadlužení dotýká (osoby, domácnosti)

vysvětlí rozdíl mezi zadlužením a předlužením, uvede příklady z praxe

z předložených údajů spočítá jak drahý je úvěr, jak dlouho jej bude splácet a jak měsíčně zatíží jeho hospodaření domácnosti

pojmenuje rizika, která jej mohou v životě potkat a omezit tak možnost splácení úvěru

vysvětlí základní pojmy nezbytné pro porozumění smlouvě, orientuje se ve smlouvě

vysvětlí, proč před podpisem jakéhokoliv dokumentu jej musí přečíst a porozumět jeho obsahu

Učivo

motivace zadlužování - vnitřní motivace, rozdíl mezi potřebnosti a „chtěním mít“, racionální posuzování priorit, hierarchie hodnot

motivace zadlužování - vnější motivace, vliv reklamy, módy, vrstevníků, ... na nákup zboží

pojmy zadlužení a předlužení, zadlužení není špatné, předlužení ano – rozdíl mezi pojmy, tíha zadlužení, délka závazku, finanční zátěž, cena úvěru, výběr věřitele, riziko a jeho posouzení

zásady zdravého zadlužování, plánování, bilance příjmů a výdajů

životní události – předvídatelné a nepředvídatelné, příklady ze života smlouva a její ujednání

2.4. Předlužení osobní a předlužení domácnosti

Cíle

zprostředkovat pochopení rizika předluženosti

zprostředkovat přehled o možnostech řešení situace předlužení

Očekávané výstupy žáka

vysvětlí postup věřitelů při nesplácení pohledávky a možnosti řešení exekuce

orientuje se v základních zákonných úpravách o exekuci

vyjmenuje základní kroky, jak postupovat při neschopnosti splácet.

vyjmenuje možnosti, kam se obrátit o pomoc při řešení obtížné finanční situace

Učivo

důsledky neuvážlivého zadlužení

cesta od zadlužení k předlužení, příčiny, signály, konkrétní příklady z praxe

příznaky předluženosti - co se děje, když nemohu splácet, postup věřitelů při nesplácení

efektivní řešení předluženosti - kontakt s věřitelem, jak reaguje věřitel při kontaktu / když nereagujeme na žádnou výzvu

možnosti hledání zdrojů – navýšení příjmu, přepracování plánu hospodaření domácností

vyhledání pomoci v oblasti finančních služeb

3. Finanční produkty a služby [3]

3.1. Peníze, svět peněz

Cíle

zprostředkovat základní orientaci v systému existence, oběhu a ochrany peněz

Očekávané výstupy žáka

vyjmenuje, vysvětlí důvody existence peněz jako formy obecné směny

vysvětlí vlastními slovy důvod existence více druhů peněz a vyjmenuje je

popíše vlastními slovy, jak peníze vznikají a jak se dostanou k nám

rozpozná alespoň jeden ochranný znak bankovek, vysvětlí smyslu ochrany bankovek

zjistí měnu určité země a její kurz

vysvětlí, kde je možno platit Eurem a zjistí aktuální kurz vůči koruně

vysvětlí důsledky inflace na konkrétních příkladech, dopad na reálnou hodnotu peněz

vysvětlí vlastními slovy důvody existence centrální banky

pojmenuje funkce centrální banky jako kontrolora bankovního sektoru, vysvětlí důvody existence ČNB, uvede důvody ochrany a regulace peněžního trhu

vysvětlí vliv státu na oběh peněz, orientuje se v existujících finančních institucích

pojmenuje rozdíly mezi jednotlivými institucemi a vysvětlí je vlastními slovy

pojmenuje základní typy účtů

Učivo

soudobé formy peněz - drobné mince,
bankovky, bankovní / depozitní peníze, „skoro-peníze“, peníze jako uchovatel hodnoty
jak se peníze dostávají do oběhu aneb pouť bankovek od emise ke spotřebiteli
ochranné prvky proti padělání peněz a jejich smysl
měna tuzemská a zahraniční, Euro, Euro v ČR
inflace, reálná a nominální hodnota peněz
peněžní produkty a peněžní služby
centrální banka, obchodní banky, nebankovní sektor, smysl a funkce centrální banky, ČNB
základní druhy finančních institucí a jejich srovnání očima spotřebitele - banky, pojišťovny, stavební
spořitelny, penzijní fondy, leasingové spol., investiční fondy a spol., společnosti splátkového prodeje
apod.

[1] Standardy FG – oblast Peníze, Hospodaření domácnosti

[2] Standardy FG – oblast Peníze, Finanční produkty, Hospodaření domácnosti

[3] Standardy FG – oblast Finanční produkty